

УДК 330.322

О.С. Тарновецька

Національний університет "Львівська політехніка"

МІСЦЕ

ВЕНЧУРНОГО

ПІДПРИЄМНИЦТВА

В ІННОВАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

© Тарновецька О.С., 2001

**Розкрито питання щодо визначення місця і ролі венчурного підприємства в системі підприємницької діяльності та зокрема в інноваційному підприємстві, визначено перспективи і проблеми розвитку венчурного підприємства в Україні та розроблено схему, що відображає місце венчурного підприємства в інноваційному підприємстві.**

*The article is devoted to study of organizational forms of venture business, as one of strategic directions of development of modern economy and development off an effective structure of mutual relation between participants.*

*Підприємництво – це особливий вид економічної діяльності, що базується на певній самостійності, ініціативі і власному ризику. Підприємець здійснює планування, організацію, контроль, йде на ризик, втілює нові ідеї, розробки з метою отримання прибутку. В сучасній економічній літературі виділяють такі види підприємництва:*

- виробниче;
- посередницьке;
- фінансове.

*Підприємництво та інновації знаходяться у тісному взаємозв'язку, оскільки використання нової техніки і технології є однією з основних вимог ефективного розвитку і здійснення підприємницької діяльності. Як стверджують Плоткін Я.Д. і Дубодєлова А.В. [2] "...підприємницька діяльність передбачає не тільки інноваційну діяльність, але й ефективну організацію виробництва, пошук своєї ринкової ніші, адміністративну та фінансову діяльність".*

*В іноземній економічній літературі виділяють дві моделі підприємницької діяльності:*

- класичну – орієнтовану на максимальну віддачу від наявних ресурсів на фірмі;
- інноваційну – яка передбачає використання будь-яких можливостей для розвитку виробництва, навіть у випадку недостатності власних ресурсів;

*Мединський В.Г. і Шаршукова Л.Г. [1] розглядають інноваційне підприємництво як «техніко-економічний процес, в основі якого лежить постійний пошук нових можливостей, орієнтація на інновації, що призводить до створення кращих за своїми якістьми товарів і технологій шляхом практичного використання нововведень».*

*Російські дослідники виділяють такі основні види інноваційного підприємництва:*

- інновація продукції – передбачає оновлення збутового потенціалу, що приводить до збільшення величини прибутку, розширення частки ринку, збереження клієнтури;
- інновація технології – передбачає оновлення виробничого потенціалу, що приводить до підвищення продуктивності праці, економії ресурсів тощо;
- соціальні інновації – передбачає покращання гуманістичної сфери підприємств.

Багато вчених [4] у своїх дослідженнях стверджують, що розвиток інноваційного підприємництва в усіх сферах економіки визначається наявністю юридичних осіб, як

правило, комерційних організацій (науково-дослідницькі і проектно-конструкторські організації тощо), які реалізують інноваційні ідеї в конкретні проекти, за що отримують фінансовий результат у формі прибутку. Важливу роль в здійсненні наукомістких і складних інноваційних ідей в сфері великого інноваційного підприємництва відіграють об'єднання підприємницьких організацій, такі як: консорціуми, концерни, холдингові компанії, фінансово-промислові групи, технополіси. Великі інноваційні підприємства створюють передумови для розвитку малого інноваційного підприємництва, оскільки досить часто нововведення, що використовуються крупними підприємствами, є результатом діяльності малих підприємств. Однак кінцева реалізація інноваційної ідеї здійснюється підприємствами, які мають кращі фінансові та матеріальні ресурси, хорошу матеріально-технічну базу і висококваліфікований персонал. Важливе місце в сфері малого інноваційного підприємництва належить венчурним, інжиніринговим, впровадницьким та експертним фірмам, діяльність яких направлена на інтенсифікацію інноваційного процесу.

*Особливе значення в сфері малого інноваційного підприємництва має венчурне підприємництво.*

Багато вчених визначають венчурне підприємництво як “ризикову діяльність, у процесі якої створюються і впроваджуються у виробництво нові товари, технології, послуги та фірма проникає у нову для неї сферу діяльності”.

*Є. Рузавіна і Н. Шеховцова [5] розглядають венчурне підприємництво як «...засіб оволодіння сучасним науково-технічним процесом...». А.М. Поручник і Л.Л. Антонюк [3] стверджують, що венчурне підприємництво виконує «функцію локомотива, здатного рухати вперед економіку країни і забезпечити її конкурентоспроможність у багатьох головних галузях економіки».*

Розглянувши ці та інші варіанти визначення дослідниками поняття «венчурне підприємництво», пропонуємо власне формулювання: венчурне підприємництво – це вид економічної діяльності, що супроводжується процесом дослідження і апробації наукових ідей, розробок, нових товарів, технологій, послуг тощо, і здійснення якої пов'язане з високим ступенем ризику.

*На підставі теоретичних досліджень можна стверджувати, що основними організаційними структурами венчурного підприємництва є: внутрішні венчури, що створюються і функціонують всередині корпорації, зовнішні венчури, що створюються на пайових засадах крупними інноваційними підприємствами (корпорації, холдинги, концерни, консорціуми, ФПГ тощо), та малі інноваційні фірми, що використовують капітал інвестиційних фондів.*

*В багатьох літературних джерелах надається визначення поняття “венчурне підприємство”, однак, на наш погляд, найбільш вичерпне визначення дається в [3], де зазначається, що “венчурні підприємства – це малі підприємства у прогресивних у технологічному відношенні галузях економіки, які спеціалізуються у сферах наукових досліджень, розробок, створення і впровадження інновацій, організація яких пов'язана з підвищеним ризиком”.*

*Значення венчурного підприємництва полягає у тому, що він приводить до створення нових життєздатних підприємницьких структур, які впливають на систему організації наукових досліджень, забезпечує робочими місцями висококваліфікованих спеціалістів, стимулює технологічне оновлення виробничого потенціалу країни та забезпечує технічне переозброєння традиційних галузей економіки.*

**Підприємництво**

Незважаючи на переваги цієї форми підприємництва для стимулювання науково-технічного розвитку та реалізації інноваційних проектів, в Україні венчурне підприємство, на сьогодні, є практично відсутнім, що пов'язано з цілою низкою макро- і мікроекономічних проблем, а саме:

- відсутність законодавчих актів, нормативних та інструктивних документів, які б

регламентували діяльність у сфері венчурного підприємництва;

- відсутність пільгового кредитування цього виду підприємництва;
- хронічний дефіцит бюджету протягом останніх років, що не дає можливості здійснювати фінансування розвитку венчурного підприємництва ;

- слабкість державної інвестиційної політики;
- відтік наукового і кадрового потенціалу з країни;

*В результаті проведених досліджень нами була розроблена схема, що відображає місце венчурного підприємництва в системі підприємницької діяльності (див. рисунок)*

*1. Медынский В.Г., Шаршукова Л.Г. Инновационное предпринимательство: Учеб. пособие. – М., – 1997. 2. Плоткін Я.Д., Дубодєлова А.В. Підприємцю про підприємництво. Заруб. досвід. – Львів, 1999. – 142 с. 3. Поручник А.М., Антонюк Л.Л. Венчурний капітал: зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні: Монографія. – К., 2000 – 172 с. 4. Радзиевская Л.Ф., Волощенко С.И. Уроки рискованного бизнеса: Обзорная информация. – Вып. 1. – К., 1992. – 27 с. 5. Рузавина Е., Шеховцова Н. Венчурный капитал и инновации // Рос. экон. журнал. – 1992. – № 7. – С. 100–108.*

**УДК 330.341.1**

**В.М.Чубай**

Національний університет “Львівська політехніка”

## **НАПРЯМКИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

© Чубай В.М., 2001

**Проаналізовано стан джерел фінансування інноваційної діяльності і наведено шляхи їх поповнення. Висвітлено необхідність створення інфраструктури інноваційного підприємництва. Розглянуто низку заходів щодо стимулювання інноваційної діяльності в Україні .**

**In this article the sources of financing innovation activity are being analyzed. In addition some ways of refilling them are pointed out. The article highlights the necessity of creation of an innovation enterprise infrastructure as well. A range of measures towards stimulating innovation activity in Ukraine is considered thoroughly.**

На сьогоднішній день в Україні продовжується період економічної кризи, яка паралізує усі процеси в житті держави. Найкращим виходом з такої ситуації є прийняття моделі економічного зростання, що базується на інноваційному типі розвитку. Але для цього необхідно провести низку змін як на макро-, так і на мікрорівні.

На макрорівні потрібно забезпечити підприємства доступними джерелами фінансування і створити інфраструктуру інноваційного підприємництва. Джерела фінансування інноваційної діяльності можна поділити на чотири групи: власні кошти підприємств, бюджетні кошти, іноземні інвестиції і кредитні ресурси. Але жодне з цих джерел, на сьогодні, не може задовольнити потребу підприємств у фінансових ресурсах на реалізацію інноваційних проектів.

В умовах ринкової економіки вагому частину при проведенні технологічних, організаційних чи управлінських перетворень займає власний капітал, зокрема прибуток, що залишається в розпорядженні підприємств, амортизаційні відрахування і резервні